

ชื่อเรื่องภาษาไทย : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาโรงเรียน
วิถิพุทธ ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : THE HUMAN RESOURCES DEVELOPEMENT BY THE
BUDDHIST THREEFOLD TRAINING (TISIKKHĀ) : CASE
STUDY BUDDHIST LINE SCHOOL, BANGKHUNTIAN
DISTRIC, BANGKOK

ชื่อผู้เขียนภาษาไทย : พระมหาวิเชียร ปญฺญาวชิโร (จันท) รหัส ๕๑๐๑๔๐๔๕๕๖

ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ : PHRAMAHA WICHEAN PUNYAWACHIRO (JUNTO)

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในปัจจุบัน เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตาม
แนวนโยบายโดยเลียนแบบปรัชญา และแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่
พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะการนำเอาทฤษฎีการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย (Modernization Theory)
มาเป็นตัวแบบของการพัฒนา การนำเอาทฤษฎีการพัฒนาประเทศทันสมัยซึ่งใช้ตัวแบบของทุน
นิยมในการพัฒนาประเทศมาใช้นั้นมีความจำเป็น เพราะเป็นกระแสหลักในการพัฒนาของโลก
ถ้าไทยไม่ยอมก้าวลงไปร่วมในกระแสหลักของทุนนิยมนี้ ก็จะถูกทอดทิ้งให้ล้าหลังและจะ
เสียเปรียบไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ไปอีกยาวนาน

เด็ก เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสูงสุดเหนือทรัพยากรใด ๆ ในโลก เด็กทุกคนมี
คุณค่าในตัวเอง ทุกคนมีความคาดหวังให้เด็กได้เจริญเติบโตในครอบครัวที่เพียบพร้อมได้รับ
การพัฒนารอบด้านทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีที่อยู่ มีอาหารกิน สมอง
ความต้องการพื้นฐานทางกายได้เพียงพอ มีความปลอดภัย ความรัก ความผูกพัน ความเอื้อ
อาทร ความอบอุ่น มีการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี รู้ผิดชอบชั่วดี มีมานะมากมั่น มีความ
รับผิดชอบ มีเหตุผล ควบคุมอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจ รู้จักตนเอง และ
พึ่งตนเองได้ ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และ
ประเทศชาติยามวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

ครอบครัว โรงเรียน จึงมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างสำคัญยิ่ง ในการดูแล
แนะนำ สอนสั่ง ฝึกฝน กล่อมเกลา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนจัด
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นมนุษย์เต็มตัว ทั้งด้าน
ความคิดความสามารถและมีความสุข

ครู จัดว่าเป็นปราชญ์บุคคลที่มีอิทธิพลกับเด็กนักเรียน รองจากบิดามารดาที่คอย
อบรมสร้างเสริมสติปัญญาและจริยธรรมคุณงามความดีให้แก่เด็ก ครูที่มีคุณธรรม จริยธรรม

เท่านั้น สามารถช่วยพัฒนาระดับคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนได้ กล่าวคือ ครูควรเป็นผู้มีบทบาททั้งในด้านการสอน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงคุณธรรมและจริยธรรม มนุษย์หรือคนมีความสำคัญต่อสังคม ต่อชุมชนและองค์กรเป็นอย่างยิ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจ ของกระบวนการพัฒนาทั้งหลาย เหตุฉะนั้นการพัฒนาคนหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล จึงได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดี จากองค์กรทั้งรัฐและเอกชน โดยเฉพาะในเรื่องของการให้การศึกษา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา เหตุฉะนั้นจึงต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน ในท่ามกลางสถานการณ์ของความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะสภาพความจริงของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไหลเลื่อน (Dynamics) อยู่ตลอดเวลาและมีเหตุปัจจัยที่สร้างความสลับซับซ้อน (Complexity) เพิ่มมากขึ้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา ให้เกิดความรู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์เพื่อให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจังและเหมาะสมได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- ๒) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนของโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษาโรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการการดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู อาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครู อาจารย์ ผู้ทำการสอนระดับ มัธยมตอนต้น และมัธยมตอนปลาย จำนวน ๓๐ คน และ นักเรียนระดับชั้น มัธยมปีที่ ๑ ถึง มัธยมปีที่ ๖ จำนวน ๖ ระดับ จำนวน ๗๑ คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๑ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ชั้นเรียนที่สอน ชั้นเรียนที่เรียน การจัดกิจกรรมด้านการอบรม ศีลธรรม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขา จำแนกความรู้ตามขั้นตอนของไตรสิกขาทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา จำแนกเป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนการพัฒนาในแนวทางของไตรสิกขาทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่

๑. ศีล คือการควบคุมรักษาดนให้ปกติ ไม่ตั้งอยู่ในความเบียดเบียน
๒. สมาธิ คือ ความตั้งมั่นแห่งจิต ภาวะที่จิตสงบนิ่งจับอยู่ที่อารมณ์อันเดียว
๓. ปัญญา คือ ความเข้าใจ ความรอบรู้ รู้ทั่ว รู้จริง

ตอนที่ ๔ เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-Ended Question) แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของครู อาจารย์ผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

ความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขาของครูผู้สอนและนักเรียนนั้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วกลับพบว่า ด้านความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

การปฏิบัติตามหลักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการปฏิบัติตามหลักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนนั้น โดยภาพรวมแล้วกลับพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธ ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร แยกไว้ ๓ ด้านด้วยกัน คือ ๑) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านศีล ควรมีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจในสภาวะของตน

และทางโรงเรียนควรมีการนิมนต์พระภิกษุมาสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมถึงควรมีการนำบุคคล
การไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาในบางโอกาส ถัดจากนั้นควรมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ความ
สามัคคีในหมู่คณะ และท้ายสุดควรมีการกำหนดระเบียบการปฏิบัติต่าง ๆ ให้ชัดเจน ๒) การ
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านสมาธิ ควรมีการแนะนำในเรื่องการทำสมาธิ และทางโรงเรียนควร
จัดให้มีกิจกรรมการทำสมาธิเป็นประจำ และยังระบุว่าทางโรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมด้านการ
ทำสมาธิ ๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านปัญญา ควรมีการปฏิบัติธรรม และสนทนาธรรม
อยู่เป็นประจำ และทางโรงเรียนควรจัดให้มีกัลยาณมิตรคอยแนะนำทางด้านหลักธรรม และ
ควรมีการอบรมบุคลากรให้มีความเข้าใจในหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ท้ายที่สุดได้ระบุไว้
ว่าควรมีการนิมนต์พระภิกษุมาแสดงธรรมเทศนา

ข้อเสนอแนะ

เมื่อประมวลผลที่ได้รับจากการทำวิจัย สามารถได้ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา
ต่าง ๆ ในการนำเอาหลักไตรสิกขาไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำหรับองค์กรของตน
ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมใน
องค์กรหรือสถานศึกษาให้ชัดเจน และจะต้องสนับสนุนนโยบายในทุก ๆ ด้านที่ส่งเสริมคุณธรรม
และจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

๒) ควรมีโครงการปฏิบัติด้านกิจกรรมทางศาสนา ในทุก ๆ ด้าน เช่นการฟัง
ธรรม การฝึกสมาธิ การดำเนินการธรรมทายาท หรือการอุปสมบทภาคฤดูร้อน หรือการทัศนะ
ศึกษานอกสถานที่ โดยเฉพาะสถานที่สำคัญทางศาสนา

๓) ในกรณีของสถานศึกษาควรจัดให้มีพระภิกษุ มาสอนศีลธรรมให้แก่นักเรียน
และมาให้การอบรมด้านสมาธิ วิปัสสนากรรมฐานเป็นประจำ

๔) ควรนำเอาหลักศีลธรรม หรือหลักธรรมที่เกี่ยวข้องมาเป็นเครื่องมือในการ
ประเมินผล และประเมินคุณภาพบุคลากรในองค์กรของตน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา
จากโรงเรียนวิสุทธิพุทธ ในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติม

๒) ควรมีการศึกษา ผลที่ได้รับจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก
ไตรสิกขา จากโรงเรียนวิสุทธิพุทธ ในเขตจังหวัดอื่น ๆ หลายแห่ง เพื่อนำมาเปรียบเทียบความ
แตกต่าง และความสอดคล้องซึ่งกันและกัน

๓) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ

๔) ควรมีการศึกษาลักษณะของการจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา

๕) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของครูพระสอนธรรมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ